

L'onada xenòfoba europea arriba als Països Catalans

Fastigosament europeus

Les manifestacions de racisme que han envaït Europa comencen a aparèixer al nostre país amb l'arribada en massa d'immigrants. Però aquestes mostres de racisme han fet reviscolar el mai solucionat "problema gitano" i alguns episodis de la nostra història que demostren que res és nou.

Racisme: doctrina que propugna la desigualtat de les races humanes en virtut de la qual hom justifica el fet que certes races o cultures siguin sotmeses a explotació econòmica o segregació social o àdhuc a destrucció física. Xenofòbia: odi a l'estranger". Paraules de moda.

Ha arribat el moment de la por. Els assassinats d'una nena i dues dones turques a la ciutat alemanya de Mölln i d'una dominicana a Madrid han despertat indignació i mostres de rebuig de tots els àmbits socials i polítics però han posat en evidència un problema fins ara amagat. Han fet tornar a la memòria fets viscuts aquí mateix, als pobles i ciutats dels Països Catalans, no massa llunyans en el temps: agressions a campaments gitanos, detencions d'immigrants magribins, pintades contra els africans... i ens n'han recordat d'altres no gaire llunyans en l'espai. Les persecucions a Alemanya contra els refugiats polítics, la caça de magribins en França o de tàmlils a Dinamarca són ja entre nosaltres. La nostra societat vol convertir-se en europea fins i tot en els aspectes més fastigosos. Però no és un fenomen nou. De fet, som els hereus d'aquells que fa més de cinc-cents anys saquejaven periòdicament les jueries per aconseguir diners per a les expedicions reials.

EL TEMPS ha volgut acostar-se al problema a través d'algunes preguntes clau respostes pels protagonistes més directes,

pels estudiosos o pels números. Les conclusions no són gens falagueres.

¿SOM RACISTES?

La resposta és difícil. No hi ha dades, ni enquestes fetes per a tots els Països Catalans però, en tot cas, la veritat "oficial" és que no. Que som un poble tolerant i una tradicional terra d'acollida d'emigrants. No obstant això, algunes dades trenquen aquest panorama tan idíl·lic. Segons una enquesta publicada recentment pel diari *El Mundo*, un 22% de ciutadans de l'estat espanyol es consideren racistes, però, alguns més, el 36%, pensa que els gitanos cometen actes delictius, i a un 30% no li agradaria que la seua filla o fill es casaren amb una persona de raça negra. Rafael Gimeno, magistrat de l'Audiència Territorial de Barcelona, inaugurava en 1986 unes jornades sobre racisme organitzades per Joventut i Societat i la fundació Ferrer i Guàrdia amb unes paraules molt clares: "Sembla que fa por que, en investigar sobre el tema, poguérem descobrir, amb horror, que en el fons de la nostra societat hi ha un sentiment de rebuig cap a les persones d'altres races i que ens neguem a acceptar com a propi de les nostres gents. (...) Resulta més còmode viure en la ignorància que saber, que, potser, som un poble racista".

Laura Garcia, historiadora i directora del Patronat Sud-Nord de la Universitat de

València, és contundent: "El racisme és antit. La història de la colonització americana és la d'una matança d'unes races considerades inferiors. Durant molt de temps, nosaltres traficàrem amb esclaus que venien d'Àfrica. El que ara es qualifica com a ressorgiment no és més que una cara de la nostra aspiració de ser Europa, de ser com els europeus. Som un país ric, en definitiva, i per tant rebutgem el que és més pobre".

¿QUÈ DIU LA LLEI?

El racisme no té, en teoria, cap excusa legal a l'estat espanyol. La Constitució és contundent: "Els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social". Però alguns sectors han indicat que encara avui dia continuen donant-se actuacions oficials discriminatòries. Joan Roige, president de les associacions gitanes de València, indica: "Encara avui, la policia i altres registres oficials continuen indicant coses com 'raça gitana' o 'aspecte agitanat' que no són més que una manera de discriminar".

La Constitució, a més, parla només d'aquells que tenen la ciutadania espanyola, però, ¿i els altres? Ferran Tamarit, coordinador per als refugiats i asilats polítics d'Amnistia Internacional a València, és clar: "Lamentablement podem dir que sí

500 anys (i escaig) de racisme

9 de juliol del 1431. La població de la ciutat de València assalta el call jueu i persegueix la població morisca. Van morir unes 250 persones. El 2 d'agost del mateix any l'atac tindria lloc a Barcelona, amb un re-

sultat de 300 morts. Març del 1492. S'aprova el decret d'expulsió. Les poblacions jueva (uns 100.000) i àrab són expulsades dels regnes hispànics. S'havia aconseguit la "puresa" religiosa. El mateix any co-

mencen a entrar per Sevilla els primers esclaus provinents de les Índies, destinats generalment, per la seua domesticació, al servei domèstic.

Segle XV. L'església catòlica discuteix intensament si indis i

Cartells i pintades xenòfobes comencen a aparèixer a les nostres ciutats. RAFA GIL

J. MORERA

Als Països Catalans, els gitanos continuen sent el grup ètnic més rebutjat.

Les manifestacions antiracistes, un antídoto contra el "mal europeu". JORDI MORERA

Els immigrants d'altres races, sovint fan les feines que els europeus no volen fer.

que hi ha legislació discriminatòria. La llei preveu unes ajudes per als tres primers mesos que passa a l'estat espanyol un refugiat polític, però, segons el reglament d'aplicació, els refugiats que vénen de l'Europa de l'Est o de Sud-amèrica no en tenen dret. Això és, clarament, discriminació". Emparats per la llei, els alcaldes de localitats com Xàbia (PSOE), Monfort (PP) o Santa Coloma de Farners (CiU) realitzen campanyes d'identificació exclusivament dedicades als magribins.

A la resta d'Europa, la situació legal és semblant, tot i que les polítiques d'immigració i asil són, en general, més restrictives, a excepció dels països nòrdics i Alemanya. Alguns estats tenen lleis específicament antiracistes com Bèlgica, però d'escassa implantació. Com a exemple, l'any 1988 només es van produir quatre condemnes per racisme en aquest país, d'entre més de cent demandes, i una d'elles va ser contra un ciutadà de raça negra que havia

acusat de racista un polític conservador.

¿QUÈ DIUEN ELS AFECTATS?

"Encara respirem racisme a València", comentava una dominicana que havia assistit a la manifestació convocada per tal de condemnar l'assassinat de Lucrecia Pérez. Era només un testimoni, però no aïllat. Joan Roige hi coincideix plenament: "La nostra societat és racista. Ara es nota més perquè vénen immigrants i se'ls rebutja violentament, però amb nosaltres, els gitanos, ja ho és gairebé de manera "natural"; és el que jo dic racisme per por o indiferència. Els països no ens saluden, o es canvien de vorera quan passem pel seu costat". Segons les enquestes, els gitanos continuen sent, entre els catalans, el grup ètnic més rebutjat. Sulaiman Sanjang, president de l'associació de treballadors africans del Maresme, hi coincidiria, el racisme no sempre és violència: "També és donar

unes condicions de treball inferiors a les d'un blanc o que no et vulguen llogar un pis per mil excuses".

¿QUI PATEIX EL RACISME?

Entre els naturals dels Països Catalans la varietat racial és escassa. Amb una majoria gairebé absoluta de blancs només la presència de l'ètnia gitana té una certa rellevància. Els gitanos són el grup més castigat per les manifestacions racistes de tota mena: tractament informatiu culpabilitzador, identificació amb delinqüència, marginació..., és l'expressió més clara del "nostre" racisme. Però ara conviu amb les agressions als immigrants. Els col·lectius més importants vénen del Magrib (bàsicament del Marroc, d'Algèria i de Tunísia) i de l'Àfrica subsahariana (Ghana i Senegal) i, en menor mesura, de països d'Amèrica Llatina (Argentina i Veneçuela), d'Àsia (Filipines i Xina) i, darrerament, de l'Euro-

negres tenen ànima.

Segle XVI. El port de València només és superat pel de Sevilla en el tràfic peninsular d'esclaus africans.

Segles XVII-1976, Els successius codis legals adverteixen de la perillositat de la raça

pa post-comunista (Romania i Polònia).

A la resta de països d'Europa el mosaic és molt més complicat. Les antigues metròpolis reben contingents constants de ciutadans de les seues ex-colònies: pakistanesos, indis i antillans a Gran Bretanya; d'Angola i Moçambic, a Portugal; indonesis als Països Baixos... Altres poblacions han emigrat tradicionalment a un país, com els turcs a Alemanya, o han estat recollides en asil, com els tàmls, procedents de Sri Lanka als països nòrdics, o els vietnamites, a l'antiga Alemanya de l'Est. Ara són el blanc d'assalts per part de sectors radicals i, majoritàriament, pro nazis però, en moltes ocasions, veuen com la població que abans era el seu veïnat contempla amb indiferència els abusos que pateixen.

¿QUANTS EN SÓN?

Les dades són difícils d'obtenir. Les últimes xifres parlen d'uns 400.000 gitanos als Països Catalans, però la cosa es complica quan parlem d'estrangers. Oficialment, a l'estat espanyol hi ha 100.000 estrangers en una situació regularitzada, i uns 24.000 que no la tenen. Són xifres oficials que no comptabilitzen les onades regulars d'immigrants il·legals. Les xifres reals són naturalment més elevades, però ningú s'atreveix a concretar davant la impossibilitat d'efectuar un cens. No obstant això, l'Agència Efe treballa sobre la xifra de 300.000 il·legals.

A l'Europa comunitària, també segons dades oficials, en aquest cas del Parlament europeu, hi ha un total de 10 milions d'immigrants. Els Països Catalans són una de les zones d'Europa amb menys presència d'immigració no europea. Algunes xifres com el milió de persones de raça negra que habiten a França o els 350.000 turcs que viuen a Berlín (en total sis milions d'estrangers viuen a Alemanya, el 8% de la població) demostren que les nostres quotes són gairebé insignificants.

Les perspectives de futur auguren que les onades d'immigrants continuaran creixent i

afectaran clarament Europa i, sobretot, l'àrea mediterrània on comença a donar-se el major fenomen mundial de desequilibri de població entre la conca sud, que no para de créixer, i la conca nord. Alguns experts ja preveuen que el XXI serà el segle de les migracions i adverteixen que, en 12 anys, el Magrib duplicarà la població, i per al 2025 tindrà el mateix nombre d'habitants que tot Europa.

Carles Vila, secretari d'Acció Social del sindicat UGT al País Valencià, presentava unes jornades sobre immigració al Mediterrani amb unes dades colpidores: "Es calcula que, en un espai molt curt de temps, uns dos milions de persones del Magrib i l'Àfrica subsahariana emigraran cap a Europa i, necessàriament, passaran per la Península".

L'altre focus d'emigració que afecta Europa és el que ve dels països de l'Est. En aquest punt, la situació és confusa. Alemanya ha obert les portes a tot aquell que procedesca de les minories nacionals alemanyes assentades als Països Bàltics, Rússia o Polònia, però, a més, li resulta difícil contenir els refugiats que vénen de Romania, l'antiga Iugoslàvia o Polònia. Un poc més al sud, els albanesos assalten periòdicament les costes italianes.

¿PER QUÈ VÉENEN?

La situació econòmica i política als països d'origen és, gairebé sempre, el detonant per a l'emigració. El relatiu boom econòmic dels anys 70 i 80 va tenir en alguns països del Tercer Món una conseqüència ara lamentable: la creixuda imparable de la població. L'arribada de la crisi dels 90 i la recessió ha colpejat amb més força els més febles. La situació del Senegal, una de les poques democràcies estables d'Àfrica, és paradigmàtica: d'una població total de set milions, tres no tenen treball. Les unitats familiars són, normalment, d'uns quinze membres i el 70% de la gent no té més de trenta anys. Població jove sense expectatives de futur al seu

país: el retrat del perfecte emigrant.

Respecte als contingents de l'Europa de l'Est els motius són semblants, amb una menor crisi econòmica, però amb l'afegit de la situació bèl·lica que viuen alguns dels països ex-comunistes. La guerra entre les nacions de l'antiga Iugoslàvia ha generat fins al moment més de 450.000 refugiats, alguns dels quals ja han arribat a les nostres ciutats, com Girona, però també a Moldàvia o al Kosovo hi ha moviments de població a causa de la guerra. No obstant això, el problema que més gent ha mobilitzat a l'Europa de l'Est és la discriminació que a Romania pateix el poble gitano, que no està considerat com a minoria nacional per les lleis d'aquell estat. Dels 2,3 milions de gitanos romanesos, 100.000 ja han demanat asil a Alemanya i uns altres 100.000 esperen poder fer-ho, amuntegats a Polònia.

Respecte a la situació política dels països d'origen, els informes anuals d'Amnistia Internacional van plens d'acusacions contra els governs "democràtics" del Marroc, Ghana o altres països per persecucions contra opositors al govern.

¿DE QUÈ SELS ACUSA?

Les minories ètniques reben normalment acusacions que serveixen per justificar els brots de racisme. Al nostre país, els més rebutjats són els gitanos, que són identificats amb delinqüents, en particular lladres i traficants de droga. Fins i tot des del govern espanyol s'han realitzat afirmacions que els responsabilitzen d'una gran part del petit comerç de la droga.

Per a les altres ètnies, les acusacions són variades. A més de delinqüents, acusació que se sol fer als magribins i als africans, entre un 53% i un 62%, segons les diferents enquestes, dels ciutadans de l'estat espanyol opina que els estrangers ocupen llocs de treball que haurien de ser per als nadius. La mateixa acusació se'ls fa a la resta de Països d'Europa en un moment en què la recessió econòmica comença a pro-

gitana ("gent facinerosa", segons el codi de la Guàrdia Civil de l'època franquista).

1985. L'estat espanyol aprova la Llei d'Estrangeria. A partir d'aquest moment serà impossible entrar a l'estat llevat que es

tinga un contracte de treball previ, i tot aquell que siga capturat com a immigrant il·legal serà immediatament retornat al país.

1991. El Parlament europeu rebutja les recomanacions de l'a-

Els grups nazis han reviscolat a l'Europa de la crisi econòmica i es dirigeixen ara contra els immigrants.

ARXIU

vocar nivells de desocupació molt preocupants. Els grups xenòfobs esgrimeixen arguments numèrics gens complicats: si els immigrants se'n van, els seus llocs de treball quedaran per al "nostres" desocupats. No obstant això, el tipus de treball realitzat generalment per l'immigrant resta molta credibilitat a aquesta proposta.

¿EN QUÈ TREBALLEN?

La situació real dels immigrants al nostre país en el món del treball és difícil de conèixer. A excepció d'aquells que provenen generalment dels EUA o del nord d'Europa i tenen un treball qualificat, la resta es dedica a tasques sense cap especialització. Als Països Catalans destaquen les poblacions dedicades a feines agrícoles a les comarques del Maresme, l'Horta, la Plana Baixa i la Selva, que acullen poblacions marroquines i subsaharianes dedicades al treball de recollir flors i taronges, a més de la colònia àrab de Perpinyà, molt

més estable. No obstant, algunes veus empresarials ja han alçat la veu per dir que enguany no hi ha necessitat de més mà d'obra.

Altres treballs realitzats pels immigrants són la venda ambulants de catifes o de productes de poc valor i el servei domèstic, on treballen generalment dones sud-americanes o filipines. Són les mateixes constants que trobem a la resta de països de la CE on la major tradició en la immigració no s'ha traduït en una major integració en el món laboral. Els immigrants continuen exercint, bàsicament, treballs sense qualificació i moltes vegades amb contractes inexistents o irregulars. Aquesta irregularitat genera al seu torn un major nombre d'il·legalitats. Dels 100.000 estrangers que tenen regularitzada la seua situació a l'estat espanyol, un percentatge que les centrals sindicals calculen en el 30% no podrà presentar contractes de treball davant l'administració, condició indispensable per a renovar els seus documents le-

gals. Seran uns quants més il·legals.

¿QUI PERSEGUEIX ELS IMMIGRANTS?

Al nostre país cap partit polític o associació es declara clarament racista, ni tan sols el Front Nacional francès, amb forta presència a Perpinyà i a la resta de la Catalunya Nord. Els grups espanyols d'extrema dreta rebutjaren amb força aquesta qualificació quan van ser acusats per part de l'opinió pública d'haver participat en l'assassinat de Lucrecia Pérez. No obstant això, dins d'aquesta esfera política, el grup nazi CEDADE continua realitzant campanyes basades en la superioritat de la raça ària i negant el genocidi dels jueus durant la Segona Guerra Mundial. Un altre partit, Juntas Españolas, ha llançat també una campanya sota l'eslògan: "Stop immigración, espanoles primero". Altres grupuscles més indeterminats, com Juventud Nacional Sindicalista (JNS), són els responsables de pintades amb els lemes: "+ immigración + delincuencia" o "Negros No".

Per la seua banda, Bruno Megret, ideòleg del Front Nacional francès, indica que ells no creuen en la superioritat de cap raça però insisteix a dir que els immigrants "han de tornar al seu país perquè resulten molt cars per a França".

El Vlaame Blok a Bèlgica, el Frenskrit a Dinamarca, el Partit Republicà a Alemanya, la Centrumdemokratie a Holanda, el MSI a Itàlia, molts noms amb la mateixa idea: els immigrants són els culpables de la crisi i han de pagar.

La idea ens sembla encara aliena però la realitat quotidiana i la nostra història més oculta ens esquitxen. Si els jueus eren dolents al segle XIV i els gitanos són ara delinqüents ¿Per què no poden ser els immigrants els culpables de la futura recessió econòmica? Les idees que vénen d'Europa no ens són tan llunyanes, el racisme ja hi era; ara, l'emigració pot donar-li un altre color i convertir-nos en europeus, fastigosament europeus.

Jordi Sebastià

nomenat informe Ford sobre les minories ètniques al continent i la població immigrant. No se'ls donarà la carta de residència ni tampoc se'ls reconeixerà el dret a vot.

1992. El govern es-

panyol decideix reformar la llei d'asil i refugi per adaptar-se al conveni europeu de Schengen.

A partir d'ara serà pràcticament impossible aconseguir aquesta situació. El 93% de peticions és rebutjat.

